

Парламент знищує систему охорони природи в Україні

16 жовтня 2012 року відбулося безпрецедентне голосування у Верховній Раді України. 234 народні депутати практично почали руйнацію системи охорони навколишнього природного середовища в Україні. По-іншому рішення українського парламенту назвати не можна, коли у другому читанні та в цілому був затверджений сумнозвісний законопроект № 10218 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні)», внесений представником Президента у Верховній Раді України народним депутатом Ю. Мірошніченком.

Попри протести громадськості, негативне рішення парламентського Комітету з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, нищівну критику законопроекту фахівцями юридичного та науково-експертного управління Верховної Ради України, а також заклики опозиції прислухатися до доводів здорового глузду, під час голосування депутати фракцій Партії регіонів, блоку Литвина та ті, які змінили свою фракційну належність, натиснувши кнопку «ЗА», прирекли на знищення систему охорони природи в Україні.

Ухвалення цього закону свідчить про цілковиту безвідповідальність частини депутатського корпусу за свої рішення перед довіклям, українським народом і прийдешніми поколіннями.

Зокрема, Закон пропонує законодавчі акти узгодити не з Конституцією та законами України, а з указами Президента України, якими затверджено систему центральних органів виконавчої влади та положення про них, тобто з підзаконними актами. Передбачається перерозподілити владні повноваження шляхом формальної заміни назв деяких центральних органів виконавчої влади, а також повноваження ліквідованих Президентом України територіальних органів Мінприроди України між місцевими державними адміністраціями, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними органами виконавчої влади АР Крим з наданням цим органам повноважень територіальних органів Мінприроди України. Такі законодавчі пропозиції не відповідають засадам організації і діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, що встановлені статтями 6, 19, пунктом 12 частини першої статті 92 та статті 120 Конституції України.

Нині немає жодної необхідності у реалізації підходу, запропонованого Законом, щодо передачі функцій державного управління та регулювання у відповідних сферах суспільного життя (щодо видачі документів дозвільного характеру, пов'язаних з користуванням природними ресурсами, різних погоджень тощо). Навпаки, його запровадження призведе до масових ускладнень у країні під час реалізації фізичними і юридичними особами їхніх прав на підприємницьку діяльність, природні ресурси та ін.

Зокрема, в обласній державній адміністрації у відповідному регіоні будуть сконцентровані усі повноваження ліквідованих територіальних

органів Мінприроди України, тому її робота, на наш погляд, може бути заблокована через численні звернення до неї заінтересованих осіб з усього регіону. Це може призвести до порушень громадянами та заінтересованими суб'єктами господарювання вимог цього Закону, зокрема екологічних, у зв'язку зі складнощами щодо його реалізації (витрати на дорогу, проживання в обласному центрі у разі затягування видачі документів дозвільного характеру, витрачений час тощо), а відтак – до погіршення екологічної ситуації та наповнення відповідних бюджетів.

До розбалансування правового регулювання сфери охорони навколишнього природного середовища, а отже, й погіршення екологічної ситуації можуть призвести зміни до статті 2 базового у цій сфері Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», якими вилучаються слова «розроблюваними відповідно до нього». Новий Закон дає можливість ігнорувати основоположні принципи охорони навколишнього природного середовища при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності.

Деякі положення Закону не враховують приписів Конституції України, не узгоджуються із законами України, допускають неоднозначне їх розуміння, зокрема щодо:

- державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій,
- об'єктів перевірки органом державного геологічного контролю,
- невизначеності органів виконавчої влади, які будуть здійснювати державне управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища позбавляються права стягувати штраф на місці за правопорушення. При цьому Законом не внесено зміни до інших статей Кодексу України про адміністративні правопорушення, що стосуються питання накладання штрафу, який стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Закон передбачає, що порядок здійснення державного геологічного контролю за проведенням робіт з геологічного вивчення та раціональним і ефективним використанням надр затверджує Кабінет Міністрів України. Однак ці положення не відповідають вимогам статті 19 Конституції України та Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», згідно з яким порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності визначається лише відповідними законами України.

Зміни, що пропонується внести до ряду законодавчих актів, викладено несистемно та суперечливо. Наприклад, до повноважень Кабінету Міністрів України запропоновано віднести затвердження переліку надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність, у той час як відповідно до частини другої статті 6 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» це – повноваження Верховної Ради України.

За новим Законом у разі прийняття Кабінетом Міністрів України рішень про надання лісів у постійне користування вони не потребують погоджень з іншими органами. Центральний та місцеві органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, лише погоджуватимуть зміну цільового призначення земельних лісових ділянок. Але це не узгоджується з частиною другою статті 19 Конституції України та статтею 50 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», оскільки порядок прийняття рішень Урядом України є предметом Закону України «Про Кабінет Міністрів України», а не Лісового кодексу України.

Закон вносить зміни до статті 51 Водного кодексу України, однак зміни до інших статей Кодексу, якими визначено інші органи – розпорядники водних об'єктів, не вносяться. Між положеннями Кодексу виникне колізія норм щодо органів, уповноважених розпоряджатися водними об'єктами.

Ухвалення цього Закону матиме відчутні негативні наслідки для європейської інтеграції України, адже екологічний напрям досі був однією з найперспективніших сфер співпраці з ЄС. Прийняття у 2010 році Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» та Національного плану дій з охорони навколишнього середовища до 2015 року Європейський Союз розцінює як одне з ключових досягнень екологічних реформ України.

Однак ефективна реалізація положень цих стратегічних документів, подальше співробітництво в екологічній сфері з ЄС неможливі в умовах відсутності ефективної інституційної інфраструктури системи охорони довкілля, до якої належать територіальні управління Мінприроди – органи реалізації національної екологічної політики на регіональному та місцевих рівнях.

Всеукраїнська екологічна ліга звернулася до всіх небайдужих із закликом надіслати звернення до Президента України В. Януковича з вимогою заветувати зазначений Закон!

Довідково:

Витяг з рішення Комітету з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Верховної Ради України від 6 вересня 2012 року:

Підхід, закладений у прийнятому в першому читанні законопроекті, розбалансовує та руйнує систему охорони навколишнього природного середовища в державі.

Законопроект ліквідує територіальні органи Мінприроди України, до повноважень яких рядом законодавчих актів віднесено здійснення комплексного управління у галузі охорони навколишнього природного середовища та координація всіх органів влади щодо впровадження екологічної політики.

Натомість запропоновано передачу значної кількості повноважень держави у сфері охорони навколишнього природного середовища місцевим

державним адміністраціям. Однак зміни до законів України «Про державні місцеві адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим» не внесено.

За результатами розгляду в другому читанні Комітет пропонує відхилити проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні)», реєстраційний № 10218.

Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України від 9 квітня 2012 року та Зауваження Головного юридичного управління Верховної Ради України від 16 жовтня 2012 року в електронному вигляді є на сайті Верховної Ради України за адресою: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=42852